

Коли твій ворог
всяко радить
тобі зробити
щось таким
чином, —
зроби навпаки.

Народна мудрість

32 (552)
30 липня
2015 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзєбчук * Набір – Наталя Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського, 18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://ua.prosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

А ДЕ Ж ГІДНІСТЬ?..

Останні тиждень чи два Україну після Мукачевого трусилу довиборами нардепа у 205 виборчому окрузі в Чернігові. Чого там тільки не було: гречка і борщ, пайки і конверти з готівкою, зброя, набой, гранати і запрошення на концерти якихось заїжджих знаменитостей. А ще – погрози, залякування, президентські попередження про відповідальність і заперечення міністра МВС, що міліція таки послужить правді й справедливості. А ще – тітушки, типи в спортивному, бійки, нерішуча міліція, рішучі нардепи й оцінки та коментарі експертів, політологів, учасників дійства. І якась позірна байдужість влади і справжня ганьба на цілий світ.

Це ж після Майдану гідності, на якому українці за неї заплатили життям Небесної сотні, їм знову показали гречку, запропонували подачку, зрештою, показали корито, і люди стрімголов, жорстоко поборюючи сусідів, кинулись до нього. Не виню тих, хто годинами чекав продаккета від того чи іншого кандидата чи черпак борщу. Доведені владою до межі виживання, люди хотіли, хоч який-не-який мати хосен із цих виборів. Хоч було сумно, соромно, гірко, прикро бачити, як чернігівчани, відштовхуючи один одного, рвалися до тієї подачки. Можливо, серед них були й ті, хто ще всього десь півтора року тому стояв на Майдані з дерев'яним щитом і йшов під кулі. І не лише я запитував себе: невже так швидко можуть змінитися ідеали? Та винив не тих, розчарованих і покинутих напризволяще, а проймав мене сором за владу, яка, прийшовши на ідеалах Майдану на Печерські пагорби і не лише, полишила народ без надії, убила віру в можливість змін на краще і своєю удаваною демократичністю відверто потакала зловживанням. А може, владі вигідно, щоб люд був бідним?

Ще б пак! Адже у двобій зійшлися не ідеї і програми, а гроші олігархів і адмінресурс влади та гроші того ж олігархату. Переміг при рівних фінансових можливостях – адмінресурс. Не можу знати, як наші владці пояснюватимуть перебіг цієї показової виборчої кампанії світовому товариству в особі лідерів держав-партнерів, мене цікавить, наскільки прозорими, чесними, справедливими стануть вибори до місцевих органів самоврядування 27 жовтня. Адже, якщо цих чеснот не було дотримано навіть під пильним оком усієї спільноти і ніби навіть влади на одному окрузі, то що буде діятися на десятках і сотнях округів? А бачачи, як партії щедро засівають електорат безліччю агіток і друкованих ЗМІ, могу з певністю стверджувати, що нас чекають нелегіт часи.

Адже очільник МВС не оголосив факт і не пришло на кожний округ спецпідрозділ для застрашування правопорушників. А претенденти на мандат будь-якого рівня завжди знайдуть кілька десятків тітушок і організують виборчу карусель з масового вкидання потрібних бюлетенів. Єдина надія, що якийсь урок із ганебних довиборів у Чернігові таки буде дано: можливо, розберуться і законно покарають гречкосіїв і тих, хто відкрито купував виборців, хто приїжджав на округ зі зброєю, гранатами, хто залякував і заважав вільному волевиявленню громадян, безсоромно топчучи їхні гідність і моральність. Адже є у Кримінальному кодексі покарання не лише за безпосереднє скоєння злочину, а й за спонукування до нього чи замовлення.

Гадаю, якби так сталося, то і переможцеві, і переможеному варто б не тріумфувати чи поспівати голову попелом, а сушити сухарі. Та, видається, це мало ймовірно. А отже, виборчий фарс має всі шанси повторитися у багаторазово помноженому вигляді восени. Сподіватимось, що цього все ж не станеться.

Богдан ВІВЧАР

ЖИТТЯ «ПРОСВІТИ»

Відбулася сесія Головної ради ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка. На ній обговорено питання: Платформа національно-патріотичного виховання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка; Інформаційно-культурний простір і національна безпека України, а також Контроль громадськості щодо виконання Закону про декомунізацію та очищення України від імперського та комуністичного бруду. Подаємо звернення Головної ради до Президента України Петра Порошенка щодо ситуації в інформаційно-просторі України.

***

Президентові України

Петру Порошенку Шановний Петре Олексійовичу! 17 червня 2015 року відбулося засідання сесії Головної ради Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, на порядку денному якого було обговорено проблеми інформаційно-культурного простору і національної безпеки України.

Провідні вчені, політики, громадські діячі України, які становлять основу Головної ради, підтвердили висновки Національного інституту стратегічних досліджень, що визначальними націєзберігаючими у державному будівництві та зміцненні Незалежності має бути україноцентрична гуманітарна політика.

На жаль, у цій надважливій сфері після Майдану змінилась хіба що риторика та її інтенсивність. Про що свідчать, зокрема, мільйонні накладки газети «Вести», «Известия», «Комсомолец в Україні» і десятки інших нових антиукраїнських інформаційних джерел, які виходять із однієї формули, яка була закинена нам із сусідньої північної держави: «Єдина країна – Єдина страна». Неподільною Україна може бути лише з єдиною державною мовою.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

БЮДЖЕТ ЯК НА ДОЛОНІ

У Франківську почав діяти проект «За прозорий бюджет в Івано-Франківську», який є частиною Всеукраїнської громадянської кампанії зміни практики «закритої» бюджетної політики міських рад і виконкомів.

Проект реалізують франківські громадські організації «Центр політичних студій та аналітики» й «Інститут політичної освіти». На Всеукраїнському рівні в кампанії задіяні 15 ГО, які запроваджують аналогічні проекти в інших містах.

Як повідомив керівник проекту «За прозорий бюджет в Івано-Франківську» Віталій Світлик, його реалізація впродовж року передбачає моніторинг бюджету міста на відкритість і доступність для франківців, добросесність та участь громади у формуванні бюджету й контролю за видатками. В результаті бюджет міста мав би бути представлений на сайті міськради в доступній для розуміння городян формі з відповідними коментарями. Так само мав би стати доступним Генеральний план міста та детальні плани території.

Добросесність передбачає негайну і публічну реакцію міської влади на інформацію про нецільове використання чи розкрадання бюджетних коштів.

Віталій Світлик повідомив результати моніторингу діяльності комунального підприємства «Сервіс-Авто». Активісти з допомогою запитів виявили, що бюджет Франківська недоотримує від діяльності цього підприємства як мінімум три мільйони гривень.

«Ми хочемо, щоби франківці бачили, куди йдуть гроші міського бюджету, оскільки це їхні податки. Щоби громада могла впливати на розподіл коштів бюджету. Відтак будемо звертатися до міського голови і депутатської більшості з пропозиціями та проектами документів, які закріплять таку практику», – пояснив Віталій Світлик.

Кінцева мета проекту «За прозорий бюджет в Івано-Франківську» – ухвалення наступним скликанням міської ради Бюджетного регламенту, який зробить бюджетний процес простішим, доступнішим і відкритішим для жителів міста. А це так важливо у процесі децентралізації.

ПРАЦЮВАТИ, ЩОБ УТВЕРДИТИСЬ

Українська держава при існуючій двомовності ніколи не буде незалежною. Саме на двомовність, а фактично російську одномовність розраховує Путін. Без вирішення фундаментальних гуманітарних питань, зокрема, питання мови, культури, історії, які формують національну ідентичність, ми як народ і держава не відбудемося!

Надзвичайну тривогу в суспільстві викликає кадрова політика: адже з порушенням ст. 10 Конституції України призначаються державні чиновники найвищого рівня, які не володіють державною мовою. В такому випадку, це є свідченням того, що «державність» української мови в Українській державі є декларативною.

Без вирішення фундаментального мовного питання, а також без продукованої і зваженої кадрової політики ми матимемо державу, збудовану на піску.

В ході обговорення також визнано, що інформаційно-частотний ресурс повинен стати фундаментом для проведення власної державної політики, а стандарти тут вічні: **боронити свою землю, державу, берегти традиції, культуру, мову, національну пам'ять.** При зміні Конституції України рекомендовано записати: інформаційно-частотний ресурс визнати базовим як є надра, повітря, земля. Вони належать народу. Ось саме на засадах цього має будуватись національна інформаційна політика. Час і ситуація вимагають від усіх незаперечного виконання українських законів і дотримання Конституції України і захисту її цілісності. Це те, за що гинули патріоти на Майдані, а нині – на війні.

Ми усвідомлюємо, що мета Путіна – знищення України як держави, як суб'єкта міжнародного права. Нинішні проблеми й криза, яка призвела до втрати частини української території, через відсутність належної україно-

центричної гуманітарної політики у сфері освіти, мовно-культурній та інформаційній сферах.

Агресія Росії стане неможливою, якщо Україна буде єдиною у цивілізаційному просторі на власному національному фундаменті. Збереження української ідентичності, а отже, і української державності, робить нас сильними і незнищенними.

Якщо дії Президента України й надалі будуть послідовними в обстоюванні національних інтересів у гуманітарній сфері, зміцненні української державності, то національно-патріотичні сили України будуть консолідовано підтримувати політику Президента України.

На засіданні Головної ради також порушувались проблеми «руського мира». Сьогодні вся Європа обсаджена центрами «руського мира». Їх сьогодні понад 150 тільки у Європі. Це центри, де можна дешево купити російську літературу, провести дозвілля, де працюють постійно діючі курси російської мови і культури. Ми можемо лише протиставити цьому свій «український світ» з відповідною інфраструктурою і програмою.

Також відзначалося, що відсутність контролю влади за дотриманням Конституції України, наприклад, ст. 8 Основного Закону, де записано, що Конституція має пряму дію, призводить до того, що ст. 10 Конституції України не чинна, а діє принизливий українсьобський закон Ківалова-Колесніченка.

З метою виправлення загальнополітичної ситуації в Україні Головна рада Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка просить Вас, пане Президенте України, терміново призначити зустріч з Вами для обговорення порушених проблем.

За дорученням Головної ради голова товариства, народний депутат І-VI скликань **Павло МОВЧАН**

ПАМ'ЯТЬ

ЗГАДАЛИ ПОЛЕГЛИХ

3 нагоди 71-ої річниці боїв дивізії «Галичина» під Бродами в околицях сіл Червоне та Ясенівці Золочівського району на Львівщині відбулося вшанування пам'яті вояків дивізії «Галичина». Включилися пам'яті полеглих патріотів сюди приїхали ще живі ветерани дивізії, депутати різних рівнів і представники муніципальної влади, священники, громадські активісти. Серед них цьогогоріч був і народний депутат України, син головнокомандувача УПА Юрій Шухевич. Івано-Франківщину представляли два ветерани дивізії «Галичина» – Михайло Мулик і Павло Лаврук та кілька громадських активістів.

Іхню поїздку на Золочівщину допомогли організувати облдержадміністрація та ГО «Солідарність».

Недалеко від міста поміж селами Червоне і Ясенівці, де дивізія «Галичина» прорвалася з оточення і де від ворожих куль і бомб полягло багато вояків, 1994 року силами громадськості створено цвинтар вояків дивізії «Галичина». Там перепоховано останки сотень полеглих у боях під Бродами патріотів і побудовано церквичку. Близько 600 білих хрестів обабіч автодороги привертають увагу подорожувальників.

Після панахиди за загиблими сім десятиліть тому учасники згадували про бої під Бродами. Зокрема, й голова Івано-Франківської станиці Галицького братства колишніх вояків 1 Української дивізії «Галичина» М. Мулик.

Далі на цвинтарі перепоховали останки учасників боїв, які виявила під час цьогогорічних польових досліджень пошукова група товариства пошуку жертв війни «Пам'ять».

КОНКУРС

159 СЛІВ ПРО ФРАНКА...

Громадська організація «Громадський інститут аналітики» та Івано-Франківська обласна організація «Молода Просвіта» оголошують про початок традиційного конкурсу есе «Мій Франко».

Есе повинно складатися зі 159 слів – саме стільки років виповнюється з дня народження великого письменника, поета, громадського діяча.

Творчі роботи слід надсилати до 25 серпня 2015 року за електронною адресою: i-franko@ukr.net

Переможців буде названо та нагороджено під час традиційних Франкових читань 27 серпня 2015 року.

Для довідок: тел. 097 97 65 100.

ШАНОВНІ КРАЯНИ! ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!
Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».

Передплатний індекс – 91083.
ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без оплати оформлення):
на місяць – 4,30 грн.,
на півроку – 25,80 грн.,
на рік – 51,60 грн.

ЮВІЛЕЙ

КУЗНЯ ПАТРІОТІВ

Спілці української молоді – дев'яносто років. Правда, треба, мабуть, відняти шістнадцять за період від дати безславного Харківського процесу над нею у 1930-му аж до відновлення СУМ-у вже на чужині 1946 року.

СУМ був організацією підпільною і політичною у час свого оформлення 1925 року в Києві, підпільною до тої міри, що деякі дослідники вказували, що СУМ-у як реальної молодечої структури не було, а був радше придуманий радянською владою, щоб розправитися та придушити українську патріотичну інтелігенцію на Київщині. Про це свого часу писав також актор, кінематографіст і пізніше дисидент Гелій Снегірьов, обороняючи свою матір, яку в 1937 році репресували за діяльність її батька в СВУ. При цьому Снегірьов спалює жасно засновника СУМ-у Миколу Павлушкова як «агента» каральних органів, який давав свідчення проти свого дядька Сергія Сфремова та інших членів також «не існуючого» Союзу визволення України.

Слід наголосити, що аналіз розповіді Снегірьова («Набої для роствілу») базувався виключно на советських пресоких повідомленнях, які служили для пропаганди серед населення, а він не мав доступу до джерельних архівних матеріалів чи свідчень іще живих учасників СУМ-у, як Матушевський.

Конкретну структуру СУМ – чи СВУ – нині важко з певністю встановити, бо такі були часи большевицької окупації (20-ті роки) і сталінського терору. Члени СУМ працювали, здається, п'ятірками, щоб кожен член міг знати не більше чотирьох інших друзів. Історичним фактом є, що члени СУМ-у в 1927 році, в першу річницю вбивства отамана Симона Петлюри в Парижі, розповсюджували листівки на Софійській площі; тоді ще був чинним Софійський собор, в якому раніше служив митрополит УАПЦ Василь Липинський.

Одне певне, що після Харківського процесу Миколу Павлушкова посадили, він опинився в'язнем на Соловецьких островах. Згодом він потрапив до конвою в'язнів, яких повезли до Сандармоху в Карелії, де його розстрі-

ляли, і його кості спочивають сьогодні у мочарах Сандармоху, недалеко від Фінляндії. Там спочивають також розстріляні тіла Леся Курбаса, Миколи Зерова і понад п'ятисот українців, яких ускладі понад однієї тисячі в'язнів чекісти холоднокровно розстріляли протягом чотирьох днів наприкінці жовтня – на початку листопада 1937 року. Товариство «Меморіал» у Карелії зберігає у маленькому музеї імена людей, розстріляних там (разом 1111 прізвищ).

Харківський показовий суд був першим промовистим кроком режиму Сталіна, який поставив терором знищити українську націю, викоринюючи її інтелігенцію, опісля її духовенство через ліквідацію Української Автокефальної Православної Церкви та, врешті, спрямував «смертоносний удар» проти серця української нації – її традиційного села, геноцидним голодомором 1932–1933 років.

Сестра Миколи Павлушкова Наталя подала у свої спогадах після війни багато нової інформації про СУМ і свого брата, однак існує ще й чимало іншого достовірного матеріалу на цю тему. Все це вказує на те, що СУМ таки існував і діяв, що над ним розправилися на Харківському процесі та що Микола Павлушков був його головою.

Традиція таємних студентських організацій, як Товариство Тарасівців і Товариство самостійників, існувала в Києві та інших містах царської Росії ще до жовтневого перевороту 1917 року. І цю традицію самостійники продовжували після большевицької навали в 20–30-их роках, що потягла за собою жорстоку розправу над самостійниками в період т. зв. Великого терору, розгорненого Сталіном. Про це вже існує новий розділ в історії України п. н. «Народна війна», яку сформував дослідник київського «Меморіалу» Роман Круцик (www.narodnaviyna.org.ua).

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Так само як доведено, що тліні останки Миколи Павлушкова спочивають у лісах Сандармоху, історичним фактом є, що з ініціативи Організації Українських Націоналістів на еміграції відновлено СУМ в 1946 році в Авсбурзі, у таборі переміщених осіб. СУМ відновлено вже як суто молодечу виховну організацію, в основу якої було покладено концепцію скавтингу, яку внесли у цю структуру патріотипластуни з Західної України, та концепцію національного виховного ідеалу, розробленого педагогом Григорієм Ващенком із Полтави, внесеною молодими східняками-націоналістами.

Таким чином, уже тоді в СУМ-і було втілено соборницьку ідею «схід і захід разом», яка затримувалася під час Помаранчевої революції, і на Євромайдані в часі Революції гідності уже в наш час.

Можна ствердити, що СУМ як існував із самого дня свого народження 1925 р. в Києві й виник серед учнів Першої української гімназії, прозваної також «Петлюрівською», де ректором був В. Дурдуківський і він працював із великим колективом відомих викладачів-патріотів, він існує і працює до сьогодні, відновивши після проголошення Незалежності 1991 року свою повноцінну й життєздатну структуру також в Україні.

Відновлений після війни СУМ спершу проходив активний період організування первинних структур та осередків по переселенських таборах Німеччини, а потім – після виїзду численних переміщених українців за океан та в інші країни Європи – поширювався на різних теренах і континентах.

З перших днів свого відновлення у діаспорі СУМ була «пробоевою» організацією. Так СУМ себе характеризував у своєму журналі для молоді «На варті». Центральний комітет СУМ видав заклик боротися «Проти московсько-большевицького варварства».

Таким був і залишився діаспорний СУМ протягом майже сімдесяти років і до сьогодні. Радянські писакі на замовлення – навіть такі, котрі пізніше з Незалежністю стали галасливими «патріотами», порівнювали діас-

порний СУМ з «Гітлерюгендом», фашистами, а сумівських виховників прозивали не інакше, як бандерівськими «майстрами удару в спину», які нібито на таборах під Нью-Йорком вчили молодь убивати...

Так, молодь виховувалася на «пробоевих» засадах – СУМ не відмовлявся від цього. Називали її політичною структурою – СУМ не відмовлявся від цього. Протягом десятиліть сумівці вели боротьбу з ворогом за Україну, такими способами, якими молодь в діаспорі могла боротися і проявлятися. Боротьба за Незалежність – це було центральне кредо сумівського виховання.

В останніх двох роках найновіших випробувань для українського народу сумівці в Україні і з діаспори знаходилися на передовій лінії на Майдані. Коли розгорілася гаряча війна з Росією члени СУМ-у з України захищають землю і людей у лавах АТО, а з діаспори перебувають у перших рядах демонстрантів проти новітнього російського імперіалізму. А світове українство з його громадськими та представницькими організаціями нині неможливо уявити без провідних активістів із виховної кузні СУМ-у, бо майже всі центральні структури сьогодні очолені відданими вихованцями зі СУМ-у.

Десять років тому я був у Сандармосі. Було літо, спекотно, волого, комарі кусали немилосердно. Я стояв на землі, під якою лежав прах Миколи Павлушкова. І тоді подумав: «Дійсно, правду писав упівський поет Іван Ірлявський, що «життя розквітає на мертвім, що зродилося в огні боротьби».

Натомість, Гелій Снегірьов писав про Павлушкова зневажливо «Прищавий хлопчик Коля». І я подумав: «Ну, на таких «прищавих хлопчиків» виросло вже кілька поколінь свідомих українців, а вистоме ще більше. Честь і слава таким хлопчикам, яких родить постійно наш народ. Вони не дозволять нам пропасти і, як кажуть, «не віддадуть Україну москалям». Завсідги буде кому «Честь України боронити!».

На многая літа, дорогі сумівці!

Аскольд ЛОЗИНСЬКИЙ

КРИВДА ЗА ПРАВДУ
ЧЕСНИЙ ГОЛОС
АНТИСВІТУ

Своїми аматорськими віршами сільський учитель із глибинки повернув гідність російській поезії, в якій навіть Євтушенко (який про Т. Шевченка писав колись: «Мой самый-самый») в наш час дописався, як дописався, – до імперської білої гарячки... Мешкає Олександр Бившев у селищі Кроми Орловської області. Викладав у 5–6 класах місцевої школи німецьку мову. Є нетиповим росіянином, який позитивно сприйняв наш Майдан («В диму над Києвом все небо. Екзамен вновь на смелость сдан. «Як битися за правду треба», – Учись, холуйский Кацапстан!»).

З 16 серпня 2014 року усунений від викладацької роботи. Проходить за двома кримінальними справами за екстремізм. Адже у віршах «Украинские патриотам» та «Украинские повстанцы» содержатся призывы к противоправным действиям и национальной розни».

Олександр мешкає з хворими 80-річними батьками.

Нещодавно у вікнах їхньої «ізби» повибивано шибки. Уночі. Цей факт потрапив до новин і привернув увагу до аматора, який чесно виконав «настанову» Некрасова – поетом можеш ти не бути, а громадянином бути мушиш.

У соцмережах є й такі слова Бившева, звернені до українців: «От имени немногочисленных россиян, в ком ещё остался совесть и здравый смысл, простите за горе, причиняемое вам этими вооружёнными головорезами при подавляющем одобрении зомбированной российской биомассы. Мне безумно стыдно за свою страну, творящую весь этот чудовищный беспредел. Стойкости вам и крепости духа! Позор фашистской России! Слава Украине!»

Я прочитав крамольні, осуджені вірші й переклав найкращий із художнього погляду.

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ

Душу рве в небесах
гайвороння,
Та зарано відспіває нас.
Полишаємо схронів
безсоння –
Це розплати наблизився час.

Нас чекають криваві обжинки,
Обираємо долю таку.
Що москаль не поставит
до стінки:
Завжди можна рвонутися чеку.

Збережемо Бандерову славу
І Україну, і неньку свою.
Не забудемо:
«Здобудеш державу,
Або згинеш за неї... в бою!

Ми йдемо у вогонь,
смерті в жерло.
Глохнем в «Градів»
тулих голосах,
А Україна не вмере!
Бо ж – не вмерла!
І до зустрічі, друзі,
на небесах!

Петро ЮРЧЕНКО

Р. С. «Галицька Просвіта» неодноразово друкувала вірші Олександра Бившева. 13 липня російський суд присудив О. Бившеву 300 годин виправних робіт і заборону два роки працювати в школі. Також... конфіскувати ноутбук! Ніби цим можна вбити в людині вільну думку.

За «Літературною Україною»

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Дихаймо глибше

Повітря на Прикарпатті найчистіше в Центральній Європі. Два роки тому науковці ПНУ ім. В. Стефаника й агентства з охорони довкілля повіту Марамуреш уклали угоду з Європейською екологічною асоціацією. Впродовж цього часу вони спільно проводили аналізи повітря на українсько-румунському кордоні. Підсумок досліджень – Івано-Франківська область найчистіша в Центральній Європі. Хоч ситуація загалом не така вже й позитивна. Приміром, у Рожнятівському, Надвірнянському районах та в селищі Вигода виявлено концентрацію формальдегіду. Напевно, це пов'язано з виробництвом плит ДВП та ДСП. Однак, запевняють науковці, його рівень не критичний. Прикарпатські вчені сподіваються, що якщо їхні дослідження будуть гідно оцінені Європейською асоціацією, наступним кроком стане вивчення стану ґрунтів і води.

Комуністи поза виборами

Міністерство юстиції заборонило комуністам брати участь у виборах. Про це повідомив міністр Павло Петренко.

Після ухвалення законів про декомунізацію було створено незалежну комісію. Вона протягом місяця проводила перевірку на відповідність трьох партій – Комуністичної партії України, Компартії (оновленої) і Комуністичної партії України робітників і селян.

– На основі висновків комісії я підписав три накази, – говорить міністр, – які визначають, що ці політичні сили не відповідають вимогам частини 2 статті 3 закону «Про засудження комуністичного і націонал-соціалістичного тоталітарного режимів в Україні й заборону пропаганди їхньої символіки». Вони з сьогоднішнього дня не можуть бути суб'єктами виборчого процесу і брати участь у політичному житті країни.

Петренко запевнив, що Мін'юст доведе процес заборони всіх компартій до логічного завершення, тобто ухвалення відповідного судового рішення.

Щоправда, комуністи можуть обійти заборону Міністерства юстиції. Як це було 1991 року – змінити назви. Частина ввійде до виборчого списку «Опозиційного блоку». Решта – підуть на вибори під новими назвами. Створять партії зразка «Союзу лівих сил».

Збудувати форт

Комунальники Івано-Франківська поїхали у зону АТО будувати фортифікації. Вони працюватимуть у м. Костянтинівка Донецької області в зоні проведення АТО. На схід поїхали 20 комунальників на два тижні. «Наших людей ми відправляємо на схід уже втретє, видали їм інвентар: бензопили, ямобури, ломы, кирки, кувалди, лопати, цвяхи. Також забезпечуємо їжею, посудом, наметами, спальними мішками, матрацами, постільними комплектами. Працівники живуть там у військових містечках, щодня їздять на передову, де будують укріплення, риють окопи, зводять укриття безпосередньо для військових», – розповів директор департаменту комунального господарства, транспорту і зв'язку Михайло Смушак.

Сьоомої хвилі не буде

Сьома хвиля мобілізації в Україні цього року не планується, але її можуть оголосити у разі серйозного загострення ситуації на Донбасі.

На 2015 рік було заплановано три хвилі мобілізації – четверта, п'ята і шоста (остання зараз триває). Офіційно про наступний етап не повідомляють, але і не заперечують таку можливість.

Про це повідомив начальник прес-служби Генштабу Владислав Селезньов.

«Інші завдання не надходили... Але вся ситуація залежить від того, як розвивати-

меться ситуація на сході країни. Можна припустити, що якщо буде вкрай серйозне загострення, то можливо. Але на сьогодні говорити про те, що ми маємо якісь плани на проведення чергової хвилі мобілізації цього року, не можемо», – зазначив Селезньов.

А яка якість?

Прикарпатці зможуть перевірити якість придбанної продукції в ДП «Івано-Франківська стандартметрологія». Якщо раніше підприємство аналізувало лише зразки продуктів харчування, то тепер люди зможуть отримати фахову оцінку якості тих чи інших послуг. Експертиза встановлює не лише відповідність чи невідповідність держстандартам, а й досліджує причини недотримання показників якості й кількості. Щоправда, послуга ця платна, але в разі потреби допоможе вимагати компенсації в суді.

Наші діти на «Євробаченні»

За результатами півфіналу національного відбору «Дитячого Євробачення-2015» до півфіналу конкурсу пройшла учасниця з Івано-Франківська – десятирічна Ярина Тарас. Дівчинка виступила з піснею «Повір у чудеса». У півфіналі прослухали 37 співоцьких дітлахів і з них 15 пропустили до фіналу, який пройде 22 серпня в Києві. Підтримаймо наше дитя.

Міжнародні військові навчання

На Яворівському полігоні на Львівщині проходять наймасштабніші Міжнародні військові навчання на території України в 2015 році з близько двох тисяч військових із 18-ти країн. Також відбуватиметься рух колон військової техніки. У прес-службі Міноборони наголошують, що територію військового полігону охороняють підрозділи Військової служби правопорядку ЗСУ, які мають повноваження затримувати підозрілих осіб на території військових об'єктів на термін до 72 годин для з'ясування обставин.

СЛАВНІ КРАЯНИ

ТЕРЕН І ПОРОХІВНИЦЯ

Все менше й менше стає колишніх політ'язнів. Залишаються найвитриваліші, кому подароване довге життя. Серед них – Мирослав Ромаш, який народився 1 серпня 1923 року в Заболотівці у національно свідомій родині селян середнього достатку.

Хлопця змалку привчали до праці. Тато Василь і мама Варвара, які виростили напівсиротами, давали лад у господарстві. Вони привели Мирослава до школи, де навчання тоді велось в душі польського патріотизму. Він пригадує, що хтось із однокласників приніс книжку Гоголя «Тарас Бульба», але її як шкідливу вилучив директор.

Мирослав задумався над цим випадком. Він мав хист до науки, добре вчився, закінчив шостий клас і вступив до технічної гімназії на базі промислової школи. На той час у Коломиї було сім гімназій. Та 1939 рік багато що змінив. У гімназії ввели українську мову. Під час цих змін і познайомився з членом ОУН Василем Муравським, який запропонував вступити до юнацької підпільної організації українських націоналістів.

Діяльність у підпіллі поглинула юнака, викликала особливе захоплення. Йому згідно з вимогами конспірації дали псевдо Русьвий. Він виконував різні завдання. Та молодіжний ватажок запропонував вступити до комсомольської організації. Повідомив про це станичного. Повітовий провід дозволив сюди входити з метою доручення, щоб контролювати ситуацію.

У кінці червня 1941 року панувало безладдя, як згадує пан Мирослав, радянські війська відступили, а окупаційні ще не прийшли. Керівництво ОУН взяло участь у формуванні самоуправління Заболотова, яке невдовзі було розпущене.

Мирослав із двома однокласниками вступив 1942 року до Львівської вищої технічної школи, набір студентів дозволила німецька окупаційна влада. Упродовж проживали на квартирі. Так і збігло три роки навчання. А 1945 року почали формуватися групи добровольців повстанської армії. Потрапив у другу, яка також поповнила ряди сотні Цигана. Та захворів на тиф, лікувався у селі Вишній Березів біля гори Ратундул. Тут його 6 травня 1945 року і арештували. Навів ґарнізонників стрільць сотні Цигана.

І почалися випробування долі. Мирослав зрозумів, що його чекає терниста дорога. У коломийській тюрмі вже не допитували, тут ждали суду. Захворів на жовтуху, у стані хвороби доставлений століпінським вагоном до львівської пересилки, а звідти товарняком кількамисячною дорогою до Воркути, де чекали похмурі в'язничні будні на каторгах «Воркутлаг», «Речлаг».

Сніги, немилосердні морози, некалорійна їжа, тяжка праця

на копальнях, хвороби, перевірки підживляли здоров'я. Мирославу нічого не залишалось як встояти, не зламатись. Відмовився від співпраці з органами, що йому відгукнулось. Став обережним, мовчазним, будь з ким не ділився думками. Долав той колючий терен життя і мріяв про волю.

1953 року помер Сталін, у таборах почалися заворушення, не обійшлося без жертв. У результаті з одягу в'язнів знято номери, дозволили необмежене листування, стали видавати пропуски на вихід і дозвіл на проживання за межами табору.

– Таку можливість отримала і дівчина моєї юності – Пазуня Оленка, яка домоглася дозволу на побачення зі мною на прохідній копальні, – відкривається Мирослав Ромаш. – Це була наша зустріч через одинадцять років. Невдовзі і її звільнили. Влаштувалася в копальню, де працював я.

У квітні 1956 року московська виїзна комісія переглянула справу Ромаша і звільнила його з табору. Він вже був не сам. Їх з Пазунею Оленкою обвинувачив священник Бойчук – ректор Станіславської семінарії.

Хотілося додому, але рідні Мирослава, зокрема, бабуся, брати Іван та Микола, сестра перебували ще на засланні в Хабаровському краї, а мама – в Казахстані. А тут запропонували роботу – монтаж електроніки в підприємстві «Спецмонтаж», пообіцяли житло.

До рідних місць приїхали під час відпустки 1957 року. В Коломиї мешкали родичі його дружини. Навідалися до родичів у Заболотівці.

Воркута Воркутою, та згодом у Коломиї дружина Пазуня Оленка разом із двома дітьми заопікувалася будівництвом будинку. На той час Мирослав здобув вищу освіту у гірничому інституті, мав авторитет доброго спеціаліста. З чим і повернувся 1969 року до міста над Прутом, влаштувався на металозавод, а пізніше – в цех високочастотної апаратури, де працював до пенсії.

– Цей сивочолий чоловік, якому 92 роки, чимало пережив на своєму віку, – говорить голова міськрайонного товариства політ'язнів і репресованих Юрій Рудко. – Через хворобу пішов у вічність син, через біль утратив сина обірвалося життя дружини. Сьогодні пан Мирослав у активі братства ОУН-УПА, товариства політ'язнів і репресованих, «Просвіти». Ще є, як кажуть, порох у порохівницях. Він любить Україну, знає ціну її Незалежності. Засуджує агресію, вірить у перемогу. Написав і видав книжку спогадів «Битою дорогою життя». Тішать його донька Ростислава, зять Володимир Гонсіровський, внуки Христя і Люба. Отож найкращі побажання йому, здоров'я, щоб жив до ста літ і далі!

Василь РЯБИЙ, м. Коломия

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

РОДЕ НАШ КРАСНИЙ...

Красзнавець і літератор, лауреат премії ім. І. Вагілевича Василь РОМАНЮК відкриває нові, досі незнані сторінки духовного буття українців.

Останніми роками пан Василь написав трилогію «Богові і Україні» та її друге, доповнене, видання про історію українського народу і його Церкви, книжку «Місто між двома Бистрицями», приурочену 350-річчю Івано-Франківська, історичний нарис «Підемо і приймемо хрещення» до 1025-ліття хрещення Русі-України, першу книжку трилогії «Під покровом Богородиці» про історію містечка Богородчани і місцевої церкви. У цьому чимало допомогли йому настанови і спогади діда Івана Романюка (дяка), який багато років свого життя присвятив церквам Пресвятої Трійці та Святого Івана Богослова в Богородчанах, церкві в с. Ляхівці (Підгір'я), а пізніше – в Старих Богородчанах.

НЕТЛІННІСТЬ ДУХОВНИХ ТРАДИЦІЙ
БОГОРОДЧАНСЬКА РЕЛІКВІЯ – ПСАЛТИР

Всяке слово, Богом натхнене, – корисне!

Воно вчить, викриває, виправляє і карає!

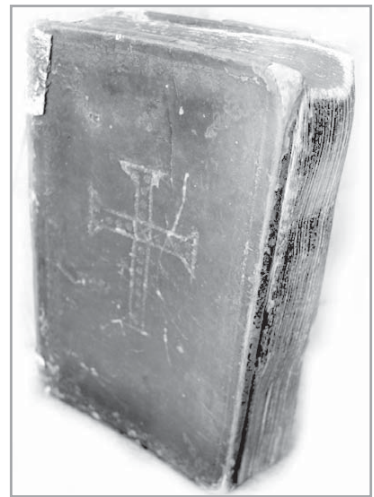
Із передмови до «Псалтиря» Франциска СКОРИНИ

У Святому Євангелії від Матея говориться: «Нема доброго дерева, що родило б злий плід, ані дерева злого, що родило б плід добрий. Кожне ж дерево з плоду свого пізнається... Добра людина із доброї скарбниці серця добре виносить, а лиха із лихого виносить лихе. Бо чим серце наповнене, те говорять уста його».

Шлях до пізнання будь-якого предмета історичного, філософського або культурологічного дослідження лежить через аналіз пам'яток, текстів, створених людьми. Бо саме в цих джерелах відображена людська свідомість. До таких пам'яток духовної культури належить і богородчанська реліквія – Псалтир, написаний кирилицею.

Богородчанщина має в своїй історії чимало пам'ятних сторінок, де на кожному нову дату час відмірював щораз вартісніші рядки і більшість із них заслужено належать її головному містечку. Літописи ж містечка Богородчан та його церкви хочемо розпочати зі старого Псалтиря, надрукованого старослов'янською, із записів на його полях, зроблених руками багатьох людей, а переважно рукою дяка Івана Романюка. Чому згадуємо Псалтир – зрозуміло, адже це релігійна, а отже, церковна, і має відношення до історії Богородчан. Записи в ньому варті того, щоб стати предметом прискіпливої уваги та ретельного, ґрунтовного дослідження істориком – в усіх моментах і сюжетах.

Справді, великою мірою надихнуло мене на створення трилогії «Під покровом Богородиці» і те, що на полях старовинного Псалтиря я побачив записи, як тоді практикувалось, які залишив мій дід Іван Романюк. Утім, робили записи й інші люди – латиною, старослов'янською, а пізніше польською, німецькою, українською. Вони теж потребують уважного й скрупульозного вивчення. Адже залишали їх починаючи ще з 1515 року.

Богородчанський Псалтир

Отож мова про досі малодосліджену пам'ятку духовної культури – богородчанський Псалтир.

Записи в ньому – письмові свідчення про тогочасні події, зокрема, в 1700, 1779 роках, коли під час великої пожежі згоріла церква Святого Духа. 130 років там стояв дерев'яний хрест,

аж поки у 1908-му один із богородчанців не збудував на святому місці капличку, яку було знищено за радянської влади, а вже за незалежної України жителі селища відбудували капличку. Є запис і про Манявський іконостас, що був встановлений у церкві Пресвятої Трійці в Богородчанах. Вона, як я з'ясував, насправді не згоріла (таке помилкове твердження хтось запустив у науковий обіг), а 1935-го її розібрали у зв'язку з тим, що за проектом львівського архітектора Євгена Нагірного було споруджено новий храм Святого Івана Богослова. Що ж до згаданого іконостасу – шедевр сакрального мистецтва світового рівня, то його придбала богородчанська громада в 1782 році за 60 франків (а не за 60 злотих, як читаємо у Шематизмах, Альманасі Станіславської землі, збірника матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини, виданих дотепер книжках істориків та краєзнавців). Цей всесвітньовідомий шедевр українського мистецтва згодом дістав назву Богородчанського іконостасу.

Варто також згадати, що в 40-их роках XIX ст. якийсь час деканом у Богородчанах був відомий поет-романтик о. Антін Могильницький. 23 листопада 1840 р. він одружився з богородчанкою Ганною Соболевською. Літературну популярність Могильницький здобув завдяки романтичній поемі «Скит Манявський» (перша частина вийшла друком у 1849-му, остання – в 1852 р.) та дослідженням про українську мову.

Давній запис на полях богородчанського Псалтиря також засвідчує, що «року 1779-го сталася велика пожежа і згоріло півміста: церква і на костельці та кляшторі дах». А 1866 р. були великий голод і холера. У містечку лютували епідемії чуми, тифу, щоразу забираючи багато жертв. У червні 1869-го знову повторилася велика пожежа. Вогонь спалив значну частину міста – від Фаскелевого муру аж до рогатики. На толоці згоріли дві хати, а на вулиці Крицунській (Крицунів) – п'ять хат. Такі пожежі часто траплялися в минулому... «21 січня 1889 року помер о. ієрей Володимир Білинський. Похований на старому цвинтарі...»

Василь РОМАНЮК, лауреат премії ім. І. Вагілевича (Далі буде)

ФЕСТИВАЛІ

МИ РІЗНІ, МИ ІНШІ

У Івано-Франківську в міському парку культури імені Тараса Шевченка на березі озера першого серпневого дня о 13-ій год. розпочнеться культурний фестиваль «інших культур» «Global Village».

Захід влаштовує Міжнародна студентська організація «AIESEC». Як розповів на прес-конференції один із організаторів містечкового дійства Богдан Білоус, «Global Village» є платформою для культурного обміну, розвитку толерантності й руйнування стереотипів.

«Хочемо показати, що наше місто відкрите до інших культур, толерантне, тому привозимо сюди людей з різних країн», – сказала Христя Чебаненко, керівник організації «AIESEC» в Івано-Франківську. – На фестивалі молодь зможе в неформальній обстановці поспілкуватися з представниками різних культур».

За її словами, іноземці приїжджають на стажування до міста на шість тижнів. Протягом цього часу живуть у місцевих сім'ях, навчають дітей у школах англійської мови, а повернувшись додому, діляться набутим досвідом. Такі ж можливості в «AIESEC» мають і українські студенти.

У фестивалі в Івано-Франківську візьмуть участь представники багатьох країн світу, зокрема, Тунісу, Туреччини, Китаю, Мексики, Бразилії. Вони знайомитимуть відвідувачів свята зі своєю традиційною кухнею, танцями, рукоділлям тощо. Розповідатимуть усім охочим про свої країни та дізнаватимуться про місцеву культуру від іванофранківців.

На святі виступатимуть музичні гурти, приміром, «Franko Vand», «L.I.M.E», «Sandy». Організатори обіцяють також майстер-класи, танці, перегляд короткометражок та презентацію Міжнародних освітніх програм. Фестиваль триватиме два дні.

НОСТАЛЬГІЯ

П'ЯТДЕСЯТ РОКІВ ПОТОМУ

2 серпня 1963 році в клубі ім. Т. Шевченка, що на Николинському куті у Серафінцях, вперше демонструвався новий французький фільм «Три мушкетери» (за славнозвісним романом О. Дюма).

Мав він дві серії (тепер у кінопрокаті йдуть лише односерійні фільми), коштував 40 коп. і тривав три години. Годі передати емоційне захоплення цим фільмом чотирнадцятилітнього підлітка, яким був тоді я. Фільм розкішний, далеко кращий до зайця російській версії з Боярським у ролі Д'Артаньяна. Це моя думка.

Запам'яталася чарівна Мілен Демонжон у ролі міледі. Недавно бачив з нею інтерв'ю. Розповідала, що їй дещо перейшла дорогу подібна на неї Бріджит Бардо. Відтоді для мене культовим фільмом є та версія «Трьох мушкетерів», як і роман О. Дюма, якого в ті часи годі було дістати. Маю у своїй бібліотеці цей роман, куплений 2009 року у Версалі за 6 євро, як і маю видання 1951 року, куплене за 4 грн. на комісії. Коли вдруге був у Парижі 2013 року, побував у Люксембурзькому саду й там побачив будинок, власне палац, який у цьому фільмі правив за школу мушкетерів. Як у Дюма (в нього є продовження «Трьох мушкетерів» – «Двадцять років потому» і «Десять років потому»). А для мене пам'ятне 50 років, як вперше зустрівся з Д'Артаньяном, Атосом, Арамісом і Портосом (та Мілен Демонжон).

Маю як автор свою мушкетерську версію: «Д'Артаньян у Станіславові». Нічого не минає безслідно. Я давно переріс дитячий рівень, але прекрасний рівень «Трьох мушкетерів» для мене залишився назавжди.

Та й спогади дитинства щось значать. Я не пам'ятаю жодного фільму, тобто дату демонстрування, але цей пам'ятаю – 2 серпня 1963 р.

P. S. На жаль, нині наші кіноекрани заповнили американські стрічки, а квиток коштує не 40 коп., а 4 гривень. П'ятдесят років потому.

Василь БАБІЙ

АНОНС

ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

16-ий Всеукраїнський містечкий захід відбудеться 1–2 серпня в урочищі Бичова Монастирського району Тернопілья.

Цьогорічний фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини» присвячений вшануванню пам'яті українців, депортованих з території Польщі.

У програмі проведення заходу запланована участь аматорських художніх колективів та майстрів народної творчості, виставка лемківської різьби, живопису і декоративно-ужиткового мистецтва. А ще виїзна торгівля і традиційна лемківська кухня.

домінантою у нашому повсякденному житті. Сьогодні ми не маємо права забувати про тисячі наших земляків, яких насильно виселили з рідної землі. 70 років тому етнічні українці були депортовані з Холмщини, Надсяння, Лемківщини, Підляшшя і Західної Бойківщини...»

У програмі проведення заходу запланована участь аматорських художніх колективів та майстрів народної творчості, виставка лемківської різьби, живопису і декоративно-ужиткового мистецтва. А ще виїзна торгівля і традиційна лемківська кухня.

НЕ ЦУРАЙМОСЯ, ПРИЗНАВАЙМОСЯ

РІДНІ БРАТТЯ З ЗАКАРПАТТЯ

У Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського діє виставка «Традиційне народне вбрання та одягова вишивка Закарпаття» з колекції Закарпатського музею народної архітектури та побуту.

Для огляду представлено близько чотирьохсот експонатів, що розмаїто відображають культурні надбання основних локальних центрів традиційного одягу і вишиття Закарпаття XIX – початку XX століть. Виставку, побудовану за історико-етнографічним принципом, доповнює картографування регіонів та анотації, зразки традиційного вишиття, а також світлини початку XX ст. відомого

дослідника української культури, етнографа і мистецтвознавця Флоріана Заплетала.

Стильові особливості крою, орнаментальні композиції, кольорова гама та різні техніки вишиття засвідчують багатогранність матеріальної культури, розкривають розмаїття народного мистецтва етнографічних груп закарпатських українців: гуцулів, долинян, лемків, бойків. Яскраву палітру вбрання доповнює одяг сусідніх районів, на якому позначився вплив угорців, румунів та словаків.

Поряд із вишиваним одягом представлено і зразки вишиття XIX – початку XX ст., в яких народні майстрині завжди

закладали знаки-символи (з колекції Марії Грицак, яка зберігається у фондах Закарпатського музею народної архітектури та побуту).

Виставку урочисто відкрили генеральний директор Національного музею Ярослава Ткачук та ужгородські науковці: заступник директора з наукової роботи Сільвія Полак, вчений секретар Оксана Зейкан, завідувач експозиційного відділу Василь Коцан і старший науковий співробітник Вікторія Симкович. До виставки гості продемонстрували ще й фільм «Село з іменем Пам'ять». Натомість відомий коломийський скрипаль Іван Арсенич дарував запальні гуцульські мелодії.

Тож запрошуємо на оглядини.

Оксана ЯСІНСЬКА, завідувачка науково-освітнього відділу НМНМГІП імені Й. Кобринського

НА ЗАМІТКУ ПАСІЧНИКОВІ

МЕД ТРІПАЙ,

ТА ПРО МАТОК ПАМ'ЯТАЙ!

У липні бджолосім'ї, які пасічник не пустив у рійку, досягли найбільшої сили й повинні ефективно використати медозбір. У Галичині вже цвіте гречка й соняшник, ще квітує лугове різно-трав'я. Тому пасічник має вчасно відкачувати зрілий мед і подбати, аби бджолина сім'я мала місце для складання принесеного нектару.

В різних системах пасічникування (зразка вулика) пасічник по-різному орієнтується про дозрівання меду й відбору рамок для його відкачування.

Під час хорошого медозбору свіжий нектар буквально виливається зі щільників, коли з них струшують бджіл. Щоб запобігти цьому, краще брати мед зранку та в першій половині дня. Якщо у сприятливу погоду триває інтенсивний медозбір, то з тріпанням меду краще почекати до зниження температури. Але при цьому пам'ятати, що при відсутності медозбору, бджоли дуже активно шукають джерело нектару й нападають на сусідні вулики чи навіть пасіки. Якщо у вулику є місце, то варто доставити щільники й рамки з вошиною.

У тих бджолосім'ях, які відпустили рої або відібрали плідних маток з відводками, слід проконтролювати початок яйцекладки молодих маток. За сприятливих умов молоді матки починають яйцекладку через 10–15 днів після виходу з маточника. Якщо за 2–3 тижні після виходу молодої матки в сім'ї не буде відкритого розкладу або яєць, то це може свідчити про втрату маток під час обльоту, або про вади матки. Якщо медозбір закінчився в кінці липня – на початку серпня, то навіть старі матки перестають відкладати яйця. Їх потрібно стимулювати, даючи невеликі порції цукрового сиропу. Але це потрібно зробити в першій декаді серпня, щоб сім'ї встигли до зими наростити силу (кількість бджіл).

Для переконання, чи є матка у сім'ї, чи немає – в цю сім'ю кладуть рамку з яйцями та відкритим розкладом. Якщо матки немає, то бджоли закладуть маточники. Залишати ці маточники небажано. Бо до початку яйцекладки, виведеної з них матки, мінає приблизно 20 днів. Пройде ще 21 день, доки почнуть виходити молоді бджоли. До цього часу сім'я ослабне й не матиме господарської цінності. Закладені маточники треба зібрати, а рамку з розкладом перенести в сім'ю, в якій вона була. У безматкову сім'ю треба підсадити матку або дати запечатаний маточник. Його слід закріпити у центральній частині одного з середніх щільників гнізда, де підтримується стабільна температура. Перший раз пасічник-початківець повинен робити це з досвідченим. Адже це дуже тонка робота, яка вимагає досвіду й уваги. В цей же період потрібно починати боротьбу з кліщем.

Подав **Михайло РУДКОВСЬКИЙ**

КНИЖНИК

ІЗ ТИХОЇ ОАЗИ АРХІВІВ

У видавництві «Тіповіт» вийшов друком черговий «Іменний часослов-3» нашого постійного автора Володимира Морозюка. У невеличкій, трохи більш як сторінковій книжечці зібрано й досліджено велику про осягненням частину нашої історії, передану й донесену до читача через долі людей. Досі невідомі чи маловідомі, та заново відкриті автором діячі сучасного читача. Віднайшов він їх і повернув нашій історії у тихій оазі архівів, в якій, як видається, нині працюють не так багато пошуківців.

У розділах «Пам'ять: правда про кривду» – розповіді про засланців Сибіру – галичан, а серед них просвітянин Юліан Балицький, економіст, громадський, кооперативний і культурно-мистецький діяч Микола Заячківський, українська вчителька, відома письменниця Костянтина Малицька та інші, про долі десятків і сотень учасників січового стрілецтва й української революції 1917–1922 років, буревії якої розвіювали їх світами. Хоч найчастіше вони осідали в Галичині.

Повністю погоджуюсь із коротким анонсом до видання, в якому йдеться, що допитливий автор серед огрому істо-

ричних матеріалів і документів – у «глибокому і тихому колодязі часу» (за висловком Євгена Гуцала) надібає незнищенний духовний скарб – суцвіття постатей, які на крутих перевалах і тернисто-кривавому шляху української історії – у сибірських нетрях, на Соловах і в Сандармоху в «лихих обіймах» НКВД і голодомору, а в новітні часи – на Євромайдані гідності, стали виразниками національної свідомості, нашим духовним оперттям в утвердженні вільної України.

Ця тема перегукується із розповідями про наших краян, що ще вчора були разом з нами, творили, а нині з високого піднебесся надихають нас продовжити велику справу попередників.

Цікавим є й розділ із творчої робітні письменника й краєзнавця Володимира Морозюка. В ньому подана «Бібліографія видань і публікацій автора за 2012–2015 роки». І вона показує, що шанований пан Володимир справді з тихої оазис архівів «дивнії перла виносить». Перла долі людей, які сяють в ореолі української історії.

Богдан ВІВЧАР

НЕЗАБУТНІ

НАША ЛЮБА СОЮЗЯНКА

Пам'яті Лесі Савицької – красивої жінки, дорогої доньки, вірної дружини, люблячої і любої мами, талановитої лікарки, активної громадської діячки

В липні мінає рік, як не стало Лесі Савицької-Юркевич.

Олександра Михайлівна Савицька народилася 23 січня 1954 р. в м. Станіслав (тепер – Івано-Франківськ), в сім'ї лікарів.

Батько, Михайло Юркевич, хірург-онколог, десятки років пропрацював у обласному онкологічному диспансері. Мати, Стефанія, лікар-терапевт, кандидат медичних наук, багаторічний викладач Івано-Франківського медінституту, активна громадська діячка.

О. Савицька в 1978 р. закінчила Івано-Франківський медичний інститут. Після проходження клінічної ординатури та чотирирічної праці лікарем у районній лікарні перейшла на роботу в обласну клінічну лікарню на посаду гастроентеролога, де пропрацювала до останніх своїх днів.

Займалася науковою роботою, про що свідчать ряд праць. Її доповіді, реферати з цікавістю слухала лікарська і студентська аудиторія.

Водночас була громадсько-просвітницькою активісткою. З 1990 року – членкиня Союзу українок, брала участь у його відновленні, 16 років працювала відповідальним секретарем обласного відділу СУ. Делегат чотирьох Всеукраїнських з'їздів СУ в Києві.

Активно діяла і як просвітянка – була співголовою міського осередку «Відродження» ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, членом Клубу української інтелігенції ім. Б. Лепкого.

Разом з донькою Оксаною (лікарем) викладала у «Школі шляхетної українки» при Союзі українок.

Брала участь у створенні музею родини Гриневичів у Івано-Франківську. Разом із мамою упорядкувала збірки статей про Катрю Гриневичеву, Марійку

Підгірянку, Ольгу Дучимінську, Іванну Блажкевич, Дарію Цвек. Була автором і художньо оформляла альбоми-хроніки про роботу СУ Івано-Франківська. Мала звання «Почесна членкиня Всеукраїнського Союзу українок», за свою жертвну копітку працю з відродження та впровадження українських звичаїв і християнських традицій удостоєна нагород від міського, обласного, Всеукраїнського СУ, ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, влади. Разом із чоловіком виховали двох дітей: Оксану й Мирона.

Рік тому, 27 липня, від тяжкої хвороби пішла з життя, похована на цвинтарі в Дем'яновому лазі.

Нам, колегам, друзям не вистачає її – мудрої, відповідальної, енергійної, принципової, простої у спілкуванні, готової завжди прийти на допомогу, товариської, закоханої в життя, в свою лікарську і громадську роботу, в родину, рідний край, обряди, в Україну.

Міський осередок СУ, міська організація СУ, відділ СУ Івано-Франківщини висловлюють найчиріші співчуття її родині: батькові, чоловікові, доньці, сину, братаві, його дружині, племінникам.

Хай українська земля буде пухом цієї великої українці.

Хай спільна молитва за мир і спокій її душі об'єднає всіх.

Нехай світла, добра, вічна пам'ять про Лесю назавжди залишиться в серцях родини, близьких людей, всіх, хто її знав, любив, поважав.

...Життя коротке – ти в ньому гість.

Ти в ньому попіл, дим від вогню.

Краплина крові в ріці жалю...

Від Івано-Франківської управи Союзу українок: Раїса РОМАНЮК, Мирослава МИКІТЮК, Уляна ШВЕДЮК

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

СЕРПЕНЬ

3 СЕРПНЯ

65 років від дня народження **Ярослава Яроша**, івано-франківського поета, члена НСПУ, уродженця с. Королівка Коломийського району.

5 СЕРПНЯ

125 років від дня народження **Романа Горбового** (1890–1976), майстра народного ткацтва, уродженця м. Косів.

6 СЕРПНЯ

75 років від дня народження **Анатолія Онішка** (1940–2006), перекладача й поета з Калуша, члена НСПУ, уродженця м. Надвірна.

7 СЕРПНЯ

145 років від дня народження **Осипа Куриласа** (1870–1951), художника, січового стрільця, який був на Прикарпатті.

60 років від дня народження **Володимира Пушкаря**, поета-гумориста, автора і виконавця віршованих та прозових гуморесок, уродженця с. Камінна Надвірнянського району.

8 СЕРПНЯ

170 років від дня народження **Івана Сандуляка** (1845–1926), громадсько-політичного і просвітнього діяча, хлібороба, столяра і різьбярка, народного поета, посла до Галицького сейму (1908–1913), який підтримував особисті й листовні дружні взаємини з І. Франком, М. Павликом, В. Стефаніком, Марком Черемшином.

120 років від дня народження **Івана Купчика** (1895–1980), хорунжого УСС та УГА, уродженця с. Матівці тепер Коломийського району.

9 СЕРПНЯ

85 років від дня народження **Романи Волосянко** (1930–2006), лікарка-педіатра, доктора медичних наук, професора кафедри пропедевтики дитячих хвороб Івано-Франківської державної медичної академії.

12 СЕРПНЯ

75 років від дня народження **Володимира Качкана**, академіка АН Вищої школи України, доктора філологічних наук, письменника, поета, публіциста, пресознавця, літературознавця, уродженця с. Рибне Тисменицького району.

60 років від дня народження **Михайла Коломийця** (1955–2010), журналіста, краєзнавця, члена НСЖУ, одного з організаторів Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» в Калуші.

14 СЕРПНЯ

Хрещення Русі-України.

90 років від дня народження **Миколи Карпенка** (1925–2007), поета, перекладача, автора багатьох поетичних збірок, члена НСПУ. У 1971–1975 рр. очолював Івано-Франківську обласну письменницьку організацію.

85 років від дня народження **Ореста Дичковського** (1930–2009), члена УПА, засновника благодійного фонду ім. Патріарха Йосифа Сліпого, засновника Прикарпатського військово-спортивного лицю-інтернату, уродженця с-ща Перегінськ Рожнятівського району.

60 років від дня народження **Ольги Бабій**, журналістки, поетеси, громадської діячки, генерального директора обласного телебачення «Галичина», автора поетичних збірок, уродженки м. Коломия.

19 СЕРПНЯ

Преображення Господнє (Спас).

20 СЕРПНЯ

120 років від дня народження **Омеяна Нижанківського** (1895–1973), поручника УГА, піаніста, композитора та професора музики у Відні, Мюнхені, Каїрі, уродженця м. Рогатин.

22 СЕРПНЯ

150 років від дня народження **Станіслава Владислава Бурси-Доленги** (1865–1947), польського композитора, диригента, музикознавця, уродженця с-ща Обертин тепер Тлумецького району.

130 років від дня народження **Михайла Галібея** (1885–1964), кооперативного діяча, співзасновника видавничої спілки «Діло», члена Української Національної Ради ЗУНР, уродженця с. Єзупіль тепер Тисменицького району.

Підготував **Петро АРСЕНИЧ** (Закінчення буде)